

Eenzame uitvaart
Mevrouw B.

Een tentje als eindstation

De Poolse mevrouw B. werkte als heftruckchauffeur, verloor tijdens corona haar baan en raakte dakloos. Was ze met haar verwaarloosde maagaandoening maar naar een dokter gegaan, dan leefde ze misschien nog.

Door **Joris van Casteren** Illustratie **Merel Corduwener**

Eens in de week, op woensdag aan het einde van de ochtend, gaat Zwanne Siedenburg van het Druugspastoraat naar de Rotonde, een laagdrempelig inloophuis in Amsterdam-Zuidoost, naast de methadonpost. Daklozen en verslaafden kunnen er terecht voor koffie en een warme hap.

De cliënte is divers. Je hebt er goed geklede, heldere types bij, makkelijk te verwarren met de hulpverleners. Anderen zien er zo slecht uit dat ze het ter plekke lijken te begeven. Iedereen is welkom.

Het is niet makkelijk om met zo'n groep iets te doen op het gebied van bezinning. Luidruchtigen overschreeuwen de welwillenden. Maar Siedenburg geeft niet op en hanteert speciale technieken.

In maart kwam ze op het idee om met de inlopers van de Rotonde een tableau vivant op te voeren. Er was weinig animo voor, totdat bleek dat er een kleine vergoeding tegenover zou komen te staan.

Hoewel hun rauwe levens weinig ruimte laten voor devotie bevinden zich onder de doelgroep tamelijk veel gelovigen. Siedenburg koos voor *De bruidloft te Kana*, een bijbelklassiker die bovendien veelvuldig is vastgelegd op doek, onder meer door Jan Steen en Tintoretto.

Jezus en Maria waren snel gevonden, net als wat discipelen, die alleen maar een beetje hoedden te staan. Op het toilet, waar absoluut niet gebruikt mag worden, werden kostuums aangeetrokken uit de verkleedkast die Siedenburg had meegebracht.

Twee cruciale spelers ontbraken nog: de bruid en de bruidegom. Helemaal achterin lag een stel in versleten kleding smuikend op een bank. De man had een vuurood gelaat. De vrouw, die opvallend veel make-up droeg, leek nog behoorlijk jong.

Het waren Polen, Siedenburg kende hen niet. Omdat ze nauwelijks Nederlands spraken, en nog slechter Engels, werd een andere Pool, die ceremoniemeester van de bruidloft wilde zijn, als tolk ingeschakeld.

De man met het rode hoofd kwam overreind toen hij begreep dat er 5 euro en mogelijk ook drank aan te pas zou komen. Want in *De brui-*

loft te Kana, dat hij als Poolse katholiek goed kende, verandert Jezus zes kruiken met water in wijn.

De vrouw was enthousiast. Ze wilde een doek om haar hoofd, hilde zich in een gewaad en smeerde nog wat extra make-up op het gezicht. Toen iedereen eindelijk op zijn plek stond, vormde zij het stralende middelpunt van het tableau.

Met een bosje bloemen in haar hand keek ze de bruidegom verleidelijk aan. Hij kreeg zelfs een kus, wat haar betrof was het een echte trouwerti. De bruidegom, die z'n pet op hield en in z'n fluorescerende trainingspak niet zo authentieek overkwam, vond er weinig aan.

Het stelde hem teleur dat Jezus met rode liomonade kwam aanzetten, van een mirakel was wat hem betreft geen sprake. Na alloop verdween hij meteen met het geld naar een slijteri om bier en sterke drank te kopen.

Siedenburg sprak even met de bruid, die mevrouw B. bleek te heten. Ze maakte duidelijk dat het niet zo goed ging. Al enkele dagen brachten ze de nacht door in een openbaar toilet, een smerige bedoening. Dat hoefde toch helemaal niet, zei Siedenburg, ze hadden immers recht op opvang. De vrouw schudde het hoofd. De woensdagen erna kwam ze niet meer.

Op vrijdag 12 april werd Siedenburg gebeld door Max, een voormalige dakloze die tegenwoordig in de buurt van de Johan Cruijff Arena woont. Hij speelt trompet, Siedenburg beëcht hem regelmatig bij haar activiteiten.

Max fietst veel door de buurt, met z'n vroege re collega's heeft hij nog contact. Hij deelt rookwaar uit en geeft geld als hij het over heeft. In schrijnende gevallen neemt hij ook wel eens ienhand in huis.

De trompettist klonk overstuur. Mevrouw B, de bruid van Kana, was dood. Ze lag bebloed in een tentje in de buurt van sportpark de Toekomst. Twee daklozen waren opgepakt, er werd gedacht aan moord.

Mevrouw B. was pas 33. Van een sociaal werker die kortstondig met haar te maken had, hoorde ze dat ze opgroeiende in de buurt van Katowice. Het was geen leuke jeugd, haar ouders stierven jong.

Volgens de sociaal werker heeft mevrouw B. een kind. De vader zou een onbetrouwbare man zijn die als sountreneur de kostverdiend.

Voor alle hofsten

*Die alleen sterven met mist in hun hoofd
tranen die naar binnen sijpelen
de lege in*

*In juillie ogen schuilen geen vertes
van weilanden of gekleurde parasols
uigekriipt geluk uit Ikea-folders
de belofte van kaneel dat in vocht
stropertig wordt*

*dat is hoe angst eruitziet
je begraaft het keer op keer
tot het ontsteken gaat
je speelde je eigen bruidloft*

*en droomde van zilver services
bouwde een huis zonder muren*

*vacuüm getrokken ijsberen
worden wolken
als je ze aan de wind geeft*

Kira Wuck schreef dit gedicht speciaal voor de gestorvene.

Het is onduidelijk waar het kind is, misschien bij de zus van mevrouw B.

Deze zus werd pas na lang zoeken door het Poolse consulaat gevonden en van het overlijden op de hoogte gesteld. Betroefd liet ze weten niet over middelen te beschikken om het lichaam naar Polen te transporteren, ze had niet eens geld om naar Amsterdam te komen. Een jaar of acht geleden kwam mevrouw B. naar Nederland om geld te verdienen. In Katowice had ze een koppelbaas benaderd. Als heftruckchauffeur werkte ze ergens in de buurt van Rotterdam. Met andere Poolse vrouwen verbleef ze in een redelijk fatsoenlijke woning.

Het werk was legaal, ze probeerde te sparen. Vanwege de hoge huur en allerlei afdrachten lukte dat niet erg goed.

Hoewel het kind nog in Polen was, wilde me-

vrouw B. nooit meer terug naar haar geboorteland. Tegen de sociaal werker zei ze dat er verschillende dingen waren gebeurd, wat precies bleef onbekend. Als ze een huis voor zichzelf had gevonden, zou het kind naar Nederland kunnen komen.

De corona sloeg toe, haar baan werd opgeheven. Die overkwam talloze Polen met tijdelijk werk in het buitenland. Velen keerden terug naar huis, mevrouw B. bleef.

Ze kon de huur niet meer betalen en kwam op straat te staan. In Rotterdam ontmoette ze een Poolse man, hij leek best aardig. In het Oude Noorden huurde hij een kamer. Ze mocht bij hem slapen, maar daar moest iets tegenover staan.

In Amsterdam zou mogelijk nog werk zijn te vinden. Op het Centraal Station zag de man met het rode hoofd haar staan met een slaapzak en een tas vol kleding. Ze vroeg om een vuurtje, hij had vier aanstekers op zak. Vanaf dat moment ontfermde hij zich over haar.

In Zuidoost stonden kantoren leeg. Met twee andere Polen had hij een ruimte gekraakt in een bankgebouw dat gestloopt zou worden. Voor even had mevrouw B. een onderkomen. De man met het rode hoofd was licht ontvlambaar, vooraf als hij dronk. En drinken deed hij veel. Met drank val je tenminste in slaap, ook als het koud is of bij voortdurende herte.

Woensdagochtend 15 mei ga ik met Zwanne Siedenburg naar de Rotonde. Mevrouw B. is al een maand dood, niemand lijkt te weten of haar lichaam inmiddels is vrijgegeven. Van Team Uitvaarten van de gemeente Amsterdam heeft Siedenburg niets gehoord, stichting De Eenzame Uitvaart heeft haar ook niet aangemeld gekregen.

In de Rotonde zijn de mensen aanwezig die mededen aan het tableau vivant: ik zie Jezus, Maria, de ceremoniemeester en wat discipelen. De stemming is bedrukt. Siedenburg strekt wat kaarsjes aan. 'Niemand leeft voor niks, iedereen heeft een verhaal', zegt ze onder meer. Instemmend genompel.

Terwijl we mevrouw B. herdenken, komt de bruidegom van Kana plotseling binnen gestromeld. Zijn rode gezicht is nog roder. Hij is in tranen en heeft ondanks het vroege uur al aardig wat op. Siedenburg troost hem, snikkend komt hij bij ons aan tafel zitten.

Al enkele dagen brachten ze de nacht door in een openbaar toilet, een smerige bedoening. Dat hoefde niet, ze hadden recht op opvang

POULE DES DOODS

Schrijver Joris van Casteren doet in een reeks publicaties in 'V' verslag van zijn wederwaardigheden als cobrinator bij het begeleiden van eenzame uitvaarten in Amsterdam. Daarbij leest een dichter, aangesloten bij de zogenoemde Poule des Doods, een gedicht voor de gestorvene voor.

'Als we wisten dat het zo erg was, hadden we haar natuurlijk meteen naar het ziekenhuis gebracht', zegt de man, en vloekt er een paar keer bij. In plaats daarvan namen ze haar mee naar het tentje. Er was niet veel ruimte, de magere vrouw ging in het midden liggen.

's Ochtends was de man als eerste wakker.

Aan de kant van mevrouw B. lag bloed. Eerst dachten ze dat het van het hondje kwam. Tekla is een tijdje loops geweest', zegt de vrouw.

Hun oude telefoon deed het niet, in paniek is hij ergens hulp gaan halen, zij hield de wacht bij het koude lijf. Het duurde een hele poos voor de hulpdiensten bij het tentje waren.

Het viel hen op dat er steeds meer politie kwam. Ze moesten mee naar het bureau. 'Missionsien om een getuigenverklaring af te leggen of zoiets', zegt hij. Maar ze werden in aparte cellen gezet en vernamen dat ze van 'moord in verenging' werden verdacht.

Drie dagen zaten ze vast, verschillende keren werden ze verhoord. Intussen werd op het lichaam van mevrouw B. sectie verricht. Ze bleek te zijn overleden aan de gevolgen van een verwaarloosde maagaandoening. Sporen van geweld werden niet gevonden.

Ze zijn alweer een poosje vrij. De magere vrouw lijkt tamelijk laconiek onder het gebueren, de man met het oogvlies windt zich nog enorm op. 'We deden iets goeds en zijn er keihard voor gestraft'. Krachttermen echoën over het plein.

Diezelfde dag vernemen we tot onze verwondering dat mevrouw B. al is begraven. Twee dagen eerder. Niet op Sint Barbara, zoals te doen gebruikelijk, maar op gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Ooster. Alleen de sociaalwerker was op de hoogte gesteld.

Jezus en de anderen van het tableaux vivant betreffen de gang van zaken. Graag waren ze bij de plechtigheid aanwezig geweest. Ze zijn een beetje boos op Siedenburg, die er ook niets aan kan doen.

Omdat niemand in Amsterdam anno 2024 in een tentje hoort te sterven, zeker geen 33-jarige moeder, besluiten Siedenburg en ik onszelf dan maar in te schakelen, om namens de stad alsnog een gebaar te kunnen maken. Kira Wuck wil het gedicht graag schrijven, ik zorg voor dit verhaal.

Als we klaar zijn met herdenken vertelt hij, door de tolkende mond van de ceremoniemeester, dat mevrouw B. al geruime tijd ziek was. Ze had enorm last van haar maag en bloedde van onderen.

Ondanks heuse pijnen wilde ze niet naar een dokter gaan. Ze meende, ten onrechte, dat ze dan geregistreerd zou worden, met een mogelijke deportatie naar Polen als gevolg. Om die reden meldde ze zich ook niet aan bij instanties die daklozen hulp kunnen bieden.

Zelf blijft de man met het rode gezicht het liefst ook onzichtbaar. De politie had hen uit het bankgebouw gezet, gelukkig zonder consequenties. Als ze waren opgepakt, hadden ze een zogeheten code 41 aan hun broek kunnen krijgen, waarbij het recht op verblijf in Nederland, EU-burger of niet, wordt verspeeld.

Na de ontzuiming sliepen ze in de vieze toiletten. Overdag zochten ze naar werk, een nieuwe koppelbaas zou iets voor hen regelen op de bloemenveiling in Aalsmeer.

En toen beging hij een stromiteit, iets wat hij zichzelf nooit kan vergeven. Met een komaan was hij wegens openbare dronkenschap opgepakt in winkelcentrum Amsterdamsse Poort. De hele dag hadden ze naar flessen en blikfles gezocht, de buit was groot en de slijferti had goede klanten aan hen gehad.

In haar eenfje durfde mevrouw B. niet in het toilet te slapen. Ze ging bij een Nederlands zwerfeskoppel zitten dat ze al eens eerder had gezien. Het zijn drugsgebruikers die ook graag een borrel lusten. Met een hondje bedelen ze voor een supermarkt bij het station. Het zwerfeskoppel had mededogen, ze

mocht bij hun in de tent slapen, verstoppt in het struweel bij sportpark de Toekomst. Ze dronken veel en sliepen diep. Bij het krieken van de dag voelde mevrouw B. koud aan.

Met Siedenburg loop ik naar de supermarkt bij het station. Daar zitten ze. Hij heeft een oog met een vlies, zij is erg magere draagt een roze jasje. Het hondje, een smetteloos witte poedel, ziet er beter uit dan zij.

Eerst willen ze absoluut niet praten. 'Ze is dood, wat voor gesprek valt er nou nog te voeren?', zegt de man met raspende stem. 'Ik aai het hondje, dat Tekla heet. De stemming slaat een beetje om.'

Het was rotweer. Aan het begin van de avond was mevrouw B. verschenen. 'Ze had een lief gezicht en was altijd vrolijk', zegt de vrouw. Die avond was ze niet zo vrolijk. Ze had enorm veel pijn in haar buik.